

niti starša oz. kot ga na primer Maxu ni mogel ali pa ni znal nuditi njegov oče. In zato ni čudno, da se že omenjeni uvodni prizor srečne družine v knjigi zaključi s komentarjem: »Kakšno srečo imaš. Res veliko srečo. Skoraj tako veliko kot Morris.« (str. 11).

V kontekstu prevedenih zbirk kratkih zgodb Bratje ter Gosak in njegov brat je zgodba o dečku Morrisu zanimiva še z ene strani. Za zgodbe obeh zbirk je namreč značilno, da junaki v njih nimajo svojih lastnih, individualnih imen, nastopajo le kot bratje, mama, oče, soseda, kmetica, gosak, pes ... V tej knjigi pa je ravno nasprotno, rečeno je, »če ima nekaj ime, obstaja bolj, kot če ga nima« (str. 18). Ko je na primer Max Morrisovi babici povedal, kako mu je ime, je »na lepem /.../ povsem obstajal« (str. 53). Morris je z imenom Ogenj poimenoval skalo na vrhu gore, trnovi grmi so dobili ime Ježki in ukrivljena smreka je dobila ime Kriva smreka – vse to zato, da si je Morris lažje zapomnil pot na goro in se ni izgubil. Kako pomembno je ime in njegov simbolni pomen, pa je pokazala tudi babica, ko je Morrisa, da bi mu vlila poguma za spopadanje z življenjskimi preizkušnjami, poimenovala kar Superman.

Knjiga Barta Moeyaerta je glede na vse opisano lahko zanimivo čtivo tudi za odraslega bralca, saj s svojo strukturo kaže v smer večpomenskosti in mnogoterih simbolnih odtenkov. Lahko pa jo beremo tudi preprosto kot samo pravljico, v kateri, kot je za pravljice značilno, dobro vedno zmaga nad vsem hudim in zlim.

Posebno, dodano vrednost knjige predstavljajo njene ilustracije, ki jih je zrisal Sebastiaan Van Doninck. Zaradi njihove mehke in dovršenosti nosi delo poseben estetski nadih, ki se mu bralec le stežka upre.

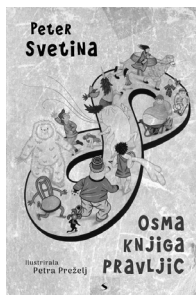
■ JERNEJA STOVIČEK

PRAVLJIČNO POIGRAVANJE Z BRALCI IN FORMO

Peter Svetina: *Osmo knjiga pravljic*.

Ilustracije Petra Preželj.

Ljubljana: KUD Sodobnost International, 2024.

Gospod Štucin se med natančnim preučevanjem verig zalepi v samoriga – kar je videti kot nesreča, je začetek prijateljstva. Ampak gospod je znanstvenik, zato napiše znanstveno razpravo o samorigah, vilah, škrtih, nasploh o čarobnih gozdnih bitjih. Seveda doživi neodobranje predstojnika (ki ga primerja z norcem), saj so za druge nevidni – čarobna bitja so dostopna le tistim, ki verjamejo vanje. Tako je tudi z ostalimi pravljicami v zbirki, pravo vrednost dobijo, če do njih ne pristopamo racionalno, ampak dopustimo, da nas zapelje Svetinova fantazija.

Peter Svetina je izjemno plodovit in nagrajen avtor mladinske literature, saj od leta 1999, ko sta izšli *Lila mesto* in *O mrožku, ki si ni hotel striči nohtov*, skoraj vsako leto izide njegova nova knjiga. V *Osmi knjigi pravljic* je zbral sedemnajst besedil, ki jih je založila KUD Sodobnost International v zbirki *Zvezdogleđ*. Knjigo in pravljice je soustvarila ilustratorica Petra Preželj, gre za njuno drugo sodelovanje (po *Nekaj je v zraku* iz leta 2022) – ilustracije spretno sledijo hudomušnosti in fantaziji besedila. Besedila so napisana

zgoščeno in imajo enostavno stavčno strukturo. Vse pravljice vodi vsevedni pripovedovalec, ki je stalno prisoten v obliki hudomušnih komentarjev, ki na določenih mestih zahtevajo odraslo poznavanje zakonitosti pravljič. Naštete lastnosti se približujejo k postmodernistični pisavi, npr. ko pripovedovalec bralca opozori, da tretji brat v pravljičah vedno zmaga. K sočnemu jeziku in pristnim dialogom prispeva tudi uporaba pogovornih izrazov in mašil.

Pisatelj se duhovito poigrava z žanrom tradicionalnih poučnih pravljič, saj izpelje svoj nauk z avtorsko domišljijo, ki ruši in spreobrača bralčev kazalni pogled. V pravljici *Jeti* na primer izvemo izvor imena jeti in zakaj žabe regajo – kličejo namreč svojo princeso, ki se je medtem preobrazila v »fletno punco«; zakaj vrane krakajo na kolesa, spoznamo v *Pustni pravljici*; v pravljici *Zakaj je na Zemlji suša* spoznamo vzrok za pomanjkanje padavin – ta se skriva v dobrosrčnem Vodnarju, ki najprej oskrbi vsa bitja ozvezdja, zato Zemljani dež vidimo izjemno redko oz. so to kapljice iz Perzejevega dežnika. Z zadnjo pravljico aludira na aktualne klimatske spremembe, kar je v zbirki redkost. Srečamo civilizacijske anomalije tudi v obliki vojne (*Čudežni česen*), brezdomcev (*Sunek vetra*) ali ob splošnih občutkih nesreče, obupa (*Legenda o Jerneju*); pa tudi bolj pozitivne, kot je športna prireditev (dirka po Franciji).

Aluzije na sodobno dogajanje in teme z temnimi podtoni so prej izjema, saj pravljice preveva optimistično ozračje. Večinoma je konec srečen, a tudi konci niso venomer zaključeni, saj se pisatelj kdaj z njimi poigra – konec je lahko odprt oz. ciklični. Nadalje avtor opušča klasično delitev vlog na dobre in zle junake, saj za zadnje v

Svetinovi zbirki ni prostora. Plaho se pojavljajo v vlogi »tečnobe«, šefa znanstvenika Štucina, hišnika (*Bršljan do nebes*) ali ogrožajočega okolja (led, jezero, veter), ki so ovire na poti do uresničitve junakove želje. Avtor poudari, da »želje delajo čudeže«, kar v pravljičah pomeni hipno uresničitev. To okusijo liki deklice (*Čudežni česen*, *Kitajska karavana*), deček (*Pahljača in pav*), Živko Pihler, Žuljeta, stol, ventilatorji. Želja se izpolni po nepričakovanem obratu, ki preseneti tudi same junake. Značilnost pravljič je preplet sodobne tehnologije in fantazije – Jetiji sanjajo o avtomobilih, ledenodobni Živko o kopalnici, bršljan je antena, ki prenaša TV sliko iz nebes, prvi ventilator se poroči z bundo in drugi z meglo. Nenavadna je izbira junakov, saj predstavljajo raznoliko paletu – od odraslih, otrok, živali, čarobnih bitj ali celo poosebljenih stvari (ventilatorji, stol, veter).

Poleg pravljič, kjer avtor ironično servira sporočilo bralcu, imajo vidno mesto nonsens utrinki, ki spodmikajo tla in sapo bralcu, saj prinašajo nadgradnjo fantazije in presenetljive konce. Nekatere pravljice – kot *Medved je našel čevlje* – lahko mladim bralcem dajo občutek, da so pravljice le avtorjeva domislica brez globljega pomena, a ko podrobneje pogledamo, se odstirajo brezčasne vrednote, kot so prijateljstvo, sočutje, pomoč v stiski. Najbolj direktno v *Čudežnem česnu ali potovanju vase*, kjer živali in starka simbolizirajo modrost, mir, ljubezen kot nasprotje vojni, ki prekinja naravne ritme (obiranje oljk).

Čas v pravljičah je večinoma nedoločen ali sodoben – kjer je prisotna dwo-dimenzionalnost kot trk resničnosti in fantazije, kar je najbolj vidno v *Znanstvenemu prispevku gospoda Štucina o samorogih* in *O mostu, želvi in breskvah*.

Redko je postavljena v preteklost – v cesarstvo (ilustratorica je prostor dogajanja v *Pravljici o pahljači in pavu* interpretirala kot kitajski, čeprav ni definirano kot v *Kitajski karavani*) ali abstraktno kraljestvo ventilatorjev. Tretja varianta je trk med preteklostjo in sodobnostjo – kopalnica pristane v ledeni dobi zaradi nerodnosti pri pospravljanju knjig. Ko so zgodbe postavljene v brezčasne svetove, se vsebinsko najbolj približajo klasičnim pravljicam, ki so večinoma enodimenzionalne.

Svetinove pravljice se gibljejo na meji med klasično, sodobno in nesmiselno pravljico – lahko govorimo o spoju več žanrov. Če je za sodobno pravljico značilen dogajalni prostor mesto, nasprotno v Svetinovih pravljicah prostor ni točno določen, ali pa je umeščen v naravo (gozd, obmorske, obrečne in zasnežene pokrajine), redkeje v naselja (*Bršljan, Kako je gospod Hinko lovil svoj trebuh*).

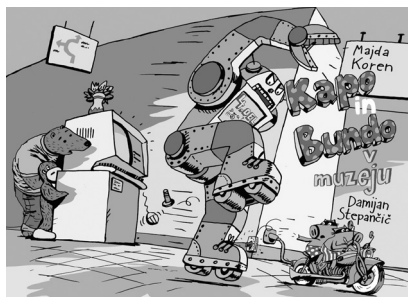
K sodobni pravljici ga pripenja izbira glavnih junakov, dvoplastnost dogajanja, sporočila. Na drugi strani prevladuje čudežno-nadnaravna komponenta, ki uresničuje želje in rešuje stiske, enoplastnost ter živalski in čarobni liki. Preseganje in spoj vidim v kršitvi logičnih obrazcev, humorju, nonsensu, vsevednem pripovedovalcu in neznačilnih koncih. *Osmo knjiga pravljic* je pomemben dosežek, saj prinaša nove poglede, kaj pomeni pravljica danes, in prijetno vzburja bralčevo domišljijo.

■ URBAN FRANK KUKEC

STRIPOVSKA EKSPLOZIJA

Majda Koren, Damijan Stepančič:
Kapo in Bundo v muzeju.

Ljubljana: KUD Sodobnost, 2024.

Kapo in Bundo v muzeju je četrta knjiga v seriji o dveh zelo priljubljenih pujsih, ki veljata za malo nerodna, prav posebna, kanček navihana, ne preveč pametna in nadvse zabavna, tokrat pa se najdeta v prostoru, ki so ga odrasli nekoč poimenovali: muzej.

Muzej? Hm. Beseda, ki bi lahko marsikaterega mladega bralca zavedla in mu sprožila misel, da je to en sam dolčas. A temu nikakor ni tako, če se v muzej skupaj s svojima že dodobra utrjenima junakoma podata pisateljica Majda Koren in ilustrator Damijan Stepančič.

Takoj na začetku je seveda treba povedati tudi, da se zgodba stripa prične, ko pujsa spustijo na prostost iz zapora, kjer sta se zaradi svojih nerodnosti in lumparij že kdaj znašla. Za slednje seveda poskrbi predvsem inšpektor Jože, ki jima je nenehno za petami, kar smo lahko izkusili v prejšnjih izdajah stripa, ki se je med mladimi bralci odlično »prijel«.

Strip je seveda v sodobnem času zelo dobrodošla literarna oblika, saj ob besedah prinaša ilustracije oz. slikovni del zgodbe, kar pritegne mnoge mlade bralce, še zlasti pa tiste, ki do daljših pripovednih besedil in branja le-teh gojijo določeno mero odpora. Pri tem